

Auahi Kore Aotearoa 2025

Te Kāwanatanga o Aotearoa
New Zealand Government

MINISTRY OF
HEALTH
MANATŪ HAUORA

Tā mātou whakakitenga

Kia whakakorea te kino o ngā rawa tupeka ka puta ki ō tātou hapori mā te panoni i a Aotearoa hei whenua auahi kore ā te 2025.

Tā mātou whāinga

Ā te 2025, kia iti iho i te 5 ōrau te kitea o ngā tāngata e kai tupeka ana i ia rā i ngā rōpū taupori katoa i Aotearoa.*

Ngā mātāpono o Te Tiriti o Waitangi ka hāngai ki ā mātou mahi

Tino rangatiratanga

Nō te Māori te mana motuhake mō ō rātou ākengokengotanga.

Te mana taurite

Ka ū Te Karauna kia eke ki te tauritetanga o ngā putanga hauora mō ngāi Māori.

Te whakaruruhau takatū

Ka whai Te Karauna, i te ekenga e tika ana, kia whakaruruhautia ngā take a te Māori me te whakatutuki i ngā putanga hauora taurite mō ngāi Māori.

Ngā kōwhiringa

Kia whakaratohia e Te Karauna ngā kōwhiringa mō ngāi Māori kia tutuki ai ō rātou matea motuhake ā-ahurea, ā-wairua, ā-kikokiko hoki e motuhake ana.

Te mahi tahi

Kia toharite i te mana ki ngāi Māori i roto i te hoahoa, i te whakahaere, i te aroturuki hoki o ngā ratonga hauora me ngā ratonga whaikaha.

Ka mōhio mātou e angitu ana ka tutuki ana ngā putanga matua e toru

1 Kia whakakore i ngā rītahatanga o te tokomaha ka kai tupeka, ka pāngia hoki e ngā mate ka puta i te kai tupeka

Ka kino ake ngā hua kino ki ētahi tāngata i ētahi atu. Ka kino ake te pāngia ki a ngāi Māori, ki ngā tāngata nō nga moutere, ki ngā tāngata hoki e noho ana i ngā wāhi whakaeo rawa atu o Aotearoa. Me whakakore ēnei rītahatanga.

2 Kia whakaritea tētahi reanga auahi kore mā te whakapiki i te tokomaha o ngā tamariki me ngā taiohi ka auahi kore tonu

Pā kino ana te kai tupeka ki ngā tamariki me ngā taiohi. Me aukati i tā ngā tamariki me ngā taiohi tīmata ki te kai tupeka, me āwhina hoki i ō rātou mātua, i ō rātou whānau, i ngā pakeke hoki ka karapoti i a rātou kia whakamutu i te kai tupeka.

3 Kia whakapiki i te tokomaha o ngā tāngata ka eke panuku tā rātou whakamutu i te kai tupeka

He uaua te whakamutu i te kai tupeka. Me nui ake ā tātou mahi kia māmā ake ai ki te hunga kai tupeka te whakamutu. Me panoni te horopaki e noho nei tātou e taea ai e te tokomaha ake te whakamutu te kai tupeka.

E tutuki ai ēnei putanga, ka mahi mātou i ētahi mahi i raro i ngā wāhi arotahi e ono

Whakawhānuitia te kaihautūtanga me te whakataunga Māori

Ko tā tēnei wāhi arotahi he whakapūmau i te noho o te kaihautūtanga me te whakataunga Māori i ngā taumata katoa o tēnei mahere rautaki.

Ko tētahi o ngā mahi matua ka mahia e mātou ko te whakatū i tētahi Rōpū Mahi Auahi Kore 2025, e aroturuki ai i tā te mahere rautaki mau ki te ara tika kia tutuki ai te whāinga Auahi Kore 2025 mō ngāi Māori.

Whakakahangia te whakatairanga o te hauora me tā te hapori mahi

Whakaūria ana i tēnei wāhi arotahi tā mātou whakahaere i ngā IPae, i ngā hōtaka whakatairanga i te hauora, i ērā atu mahi hoki a te hapori e whakamōhio atu ai ki te motu e auahi kore haere ana tātou.

Ko tētahi o ngā mahi matua ka mahia e mātou ko te tuku pūtea ki tētahi kōkiritanga auahi kore e taituarātia ai e te marea te whāinga kia auahi kore.

Whakapikia ngā ratonga whakamutu i te kai tupeka

Whakaūria ana e tēnei wāhi arotahi te whakahaere i ngā ratonga whakamutu i te kai tupeka e pai ake ana, e hāngai ake ana hoki kia urupare ai ki ngā matea rerekē o tō tātou taupori kai tupeka. Ko tētahi o ngā mahi matua ka mahia e mātou ko te tīpoka o te tuku i ngā pūtea ki ngā kaiwhakarato hauora nō ngā moutere kia hāngai ngā ratonga whakamutu i te kai tupeka ki ngā hapori nō ngā moutere.

Whakamāmāhia te whakamutu, whakauauahia hoki kia warawara ki te kai tupeka

Hāngai ana tēnei wāhi arotahi ki te whakaheke i ngā taumata nikotīne i roto i ngā rawa tupeka ka kaingia kia āwhina i ngā tāngata kai tupeka ki te whakamutu i te kai tupeka me te āwhina hoki i ngā tāngata, inarā ngā taiohi, kia kaua rawa e warawara i te tuatahi.

Hāngai ana hoki ki te aukati i te hoahoa o ngā rawa tupeka ka kaingia kia whakawarawara tonu i ngā tāngata.

Ko tētahi o ngā mahi matua ka mahia e mātou ko te whakataki i ētahi ture ka hāngai ki te āhua o ngā rawa tupeka ka kaingia.

Whakauauatia te hoko o ngā rawa tupeka ka kaingia

Hāngai ana tēnei wāhi arotahi ki te whakahekenga o te tapeke o ngā toa ka hoko atu i ngā rawa tupeka ka kaingia, inarā i roto i ngā hapori pōhara e karapipiti ake ana te noho o ngā toa.

Hāngai ana hoki ki te whakarite i tētahi reanga auahi kore.

Ko tētahi o ngā mahi matua ka mahia ko te whakataihara i te hoko, i te tiri rānei i ngā rawa tupeka ka kaingia ki ngā tāngata i whānau mai ai i muri iho i tētahi rā kua tohua.

Whakapūmautia tā te ahumoni whai i te ture

Hāngai ana tēnei wāhi arotahi ki te whakarite i ētahi pūnaha whakahaere tika me ētahi pūnaha whakamana kia aukati i te hoko whakaroto, i te tauhokohoko, i te hoko taihara atu hoki a ngā tāngata i ngā rawa tupeka.

Ko tētahi o ngā mahi matua ka mahia e mātou ko te whakataki i ētahi whiunga hōu me ētahi hāmenetanga ki ngā tāngata, ahakoa ko wai, i roto i te ahumoni kāore e whai ana i ngā ture.

Me tautoko mātou e koutou e tutuki ai te auahi koretanga 2025. Me mahi tahi tātou katoa kia whakaheke ngā hua kino o te kai tupeka i Aotearoa.

Rangona ngā kōrero mō ngā mahi katoa e pā ana ki ia wāhi arotahi me te rongo hoki mō te haerenga ki te pae tukutuku a Smokefree Aotearoa 2025, ki health.govt.nz/smokefree2025

*Ka hāngai tā mātou whāinga ki te rite tonu o te kitea o te kai tupeka; kāore i te hāngai ki te momi haurehu me ngā rawa tupeka kāore e whakaputa auahi ana.